

הצריכה לגופה' (מאירי). אכן, עיקר המלאכה היא בהוצאה כדרכה, שהאדם יוצא מרשות לרשות כשהחפץ בידו (תוס' שבועות ב, א ד"ה יציאות, בת"י ראשון).

פָּשַׁט הָעֵינִי אֶת יָדוֹ לְפָנָיו וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל פֶּעַל הַבֵּית, שעקר ברשות הרבים והניח ברשות היחיד (רש"י), וזו הנחה חשובה, אף שאינה אלא הנחה לשעה מועטת, עד שיתנו המאכלים בכלי שהכניס פנימה, ואף שבמשכן ההנחה היתה לזמן מרובה, אין זה מתנאי המלאכה (תוס' חדשים על המשניות).

וּבְעַל הַבֵּית פְּטוֹר מְדַאֲרִייתָא, ומותר אף לכתחילה מדרבנן כיון שאין בו משום איסור הוצאה בשבת, שהעני לבדו עקר והוציא והניח (רש"י), ומכל מקום עובר בעל הבית על איסור תורה של 'לפני עור לא תתן מכשול', שמכשיל את העני באיסור הוצאה, אכן אם יכול העני לקחת את הככר ללא עזרת בעל הבית, בעל הבית אינו עובר משום 'לפני עור' (שהוא בגדר 'חד עברא דנהרא') אלא איסורו מדרבנן, שמשמיע בידי עוברי עבירה (ראה תוס' להלן ג, א, ע"פ ההת"ס כאן; תוס' ישנים שם), ובאופנים אלו שעבר על איסור 'לפני עור' או על איסור מסייע, אינו נחשב כמומר לחלל שבת, ולכן לא מנתה אותם המשנה בכלל מנין האיסורים [במנין 'שנים שהם ארבע'], שהמנין מתייחס לאיסורי שבת מדאורייתא או מדרבנן, שהעובר עליהם נחשב מומר לחלל שבת (רעק"א שם בדעת הר"ן).

בעל הבית חייב על מלאכת הוצאה מהתורה, ואף מצות צדקה לא קיים בנתינתו לעני, שאין מצוה במקום עבירה (מאירי), וחייבים על עבירה אף כשבאותה פעולה של העבירה, עושה גם מעשה מצוה (רע"ב).

שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין מְדַאֲרִייתָא, שלא עשה אחד מהם מלאכת הוצאה בשלימות (רש"י), וכשמחסרים בחלקי המלאכה, הרי זה בגדר 'חצי מלאכה' שאין איסורו מהתורה, ואינו אסור מטעם 'חצי שיעור אסור מהתורה', שבפירוש מיעטה התורה במלאכת שבת 'בעשותה', שהעושה את כולה חייב ולא העושה את מקצתה, ואף שפעולת עקירה בלא הנחה חזיא לאצטופי, שאם ימשיך ויניח השלים את מלאכת הוצאה [שמטעם זה בדרך כלל חצי שיעור אסור מהתורה], חידשה תורה שאינו אסור מן התורה (בית מאיר להלן ג, א, ע"פ הגמ' שם).

■ להלכה, מצינו שש דרגות בחומרת איסור הוצאה בשבת: [א] חייב מדאורייתא – כשעוקר חפץ המונח ברשות היחיד ומוציאו לרשות הרבים ומניחו שם, או להיפך. [ב] איסור הוצאה מדרבנן – כשעוקר אחד ומניח אחר, עוברים שניהם על איסור הוצאה מדרבנן שמא יבוא כל אחד לעשות מלאכה בשלימות. [ג] איסור 'לפני עור' – עשה חבירו את המלאכה כולה לבדו, אלא שנצרך לסיוע שלו, בהחזקת החפץ לפני ההוצאה, או לאחריה, עובר המכשיל באיסור דאורייתא של 'לפני עור לא תתן מכשול'. [ד] איסור דאורייתא של מסייע לעבירה – כשהיה יכול חבירו לעשות בעצמו את המלאכה בלא סיועו, וסייע לו בהחזקת החפץ לפני ההוצאה, או לאחריה, עובר המסייע על איסור דאורייתא, שחייב אדם להפריש את חבירו ולמחות בו שלא יעבור איסור, וכל שכן שלא יסייע בידו. [ה] איסור דרבנן של מסייע לעבירה – כשלא היה יכול למנוע מחבירו מלעשות את המלאכה, וסייע לו, עובר על איסור דרבנן, שמשמיע לידי עוברי עבירה. [ו] איסור מראית העין בהזמנת איסור לנכרי – סייע לנכרי בהחזקת החפץ לפני ההוצאה או לאחריה, עובר על איסור מדרבנן, שנראה כנותן לו על מנת להוציא (ש"ע או"ח שמו, א ומשנ"ב ושעה"צ שם).

פרק ראשון – יציאות השבת

מְשַׁנְהוּ. יְצִיאֹת הַשַּׁבָּת: הקדמה: הוצאה מרשות לרשות היא אחת משלשים ותשע אבות מלאכות, מלאכה זו נעשתה במשכן בהוצאת הקרשים מהעגלות שהיו רשות היחיד לרשות הרבים, וכן הכניסו מרשות הרבים לעגלות. החיוב מהתורה הוא כשעושה עקירה ברשות הרבים והוצאה והנחה ברשות היחיד, או להיפך, ורבנן אסרו אף עקירה ללא הנחה, והנחה ללא עקירה (ע"פ גמ' להלן מט, ב; רמב"ם שבת יב, ח-ט).

בגדר ומהות מלאכה זו, יש מבארים שהיא מעשה העקירה מרשות אחת וההנחה ברשות אחרת, ופעולת ההוצאה אינה מעיקר גורמי החיוב (אבן האזל גינה ג, ב בשם הגר"ח מברסק), ויש מבארים, שהמלאכה היא פעולת ההוצאה וההכנסה שהוא שינוי הרשות שנעשה בחפץ, ומעשה העקירה וההנחה אינם מעצם המלאכה, אלא משלימים את המלאכה, שבעקירה מתחילה ההוצאה ובהנחה נשלמת ההכנסה (תוצאות חיים ט, יא. וראה אפיקי ים ב, ד, ח שחקר כע"ז בגדר הנחה).

מסכת שבת פותחת בפרטי מלאכת הוצאה, שהיא מלאכה מצויה (תוס' ד"ה יציאות, וראה שם תירוצים נוספים; פ"י המשניות לרמב"ם), ונכשלים בה הרבה לפי שהיא נעשית ללא כלי עבודה (רמב"ם שם). ועוד, שהוצאה אינה נראית כמלאכה, והקדמתה לתחילת המסכת מחזק את עניינה (רמב"ם שם).

שְׁתֵּים שָׁהֵן אֲרָבֵים בְּפָנָיו וְשְׁתֵּים שָׁהֵן אֲרָבֵים בַּחוּץ – וצריכה המשנה לפרט את החיובים מדאורייתא ומדרבנן גם לעומד ברשות היחיד ומוציאו או מכניס לרשות הרבים, וגם לעומד ברשות הרבים ומוציאו או מכניס לרשות היחיד, כשם שבתורה נכתבו שני פסוקים נפרדים על כך, כיון שהוצאה מלאכה גרועה היא, שאין טעם לחלק בין הוצאה שנעשית מרשות לרשות שאינה דומה לה, כגון מרשות היחיד לרשות הרבים [או להיפך] שעליה חייבים מהתורה, לבין הוצאה שנעשית מרשות לרשות דומה לה, כגון מרשות היחיד לרשות היחיד שהיא מותרת מהתורה, ועוד שברשות היחיד מותר לישא גם משא גדול ואינו נחשב מלאכה, ואילו כשמוציאו מרשות לרשות, חייב אפילו כשמוציאו משא קטן כגרוגרת, ובגלל שהיא מלאכה גרועה לא היינו אוסרים אלא מה שכתוב מפורש, ולכן פירטה התורה סוגי ההוצאות (תוס' ד"ה פשט רמב"ם q), טעם נוסף לכך שהוצאה היא מלאכה גרועה, כיון שלא נעשה שום שינוי בגופו של החפץ היוצא, בשונה משאר המלאכות הגורמות לשינוי החפץ שנעשית בו המלאכה (ראה רמב"ן שם; אור זרוע הל' שבת פב).

■ להלכה, הוצאה מלאכה גרועה, שלא נעשה שום שינוי ותיקון בגופו של החפץ, ולכן אף שמחמירים בה כשאר איסורי שבת, מכל מקום לענין איסור הנאה ממעשה שבת, יש כמה קולות מעיקר הדין בהנאה מחפץ שנעשה בו איסור מלאכת הוצאה (ביאה"ל שית, א).

הָעֵינִי עוֹמֵד בַּחוּץ וּבְעַל הַבֵּית בְּפָנָיו, נקטה המשנה דוגמאות של עני ובעל הבית, כדי שלא תצטרך להאריך ולשנות 'העומד ברשות הרבים' והעומד ברשות היחיד' (רמב"ם פירוש המשניות). ונקטה דוגמה של עני בחוץ ובעל הבית בפנים, כיון שכן הדרך שהעני עומד מחוץ לבית עם סל ריק, והבעל הבית עומד בפנים הבית עם ככרות הניתנות כצדקה לעני (רע"ב תוס' יו"ט), ובדוגמה זו יש גם כמה חידושים שחלקם נתבארו בגמרא, וכגון שחייבים על מלאכת הוצאה רק כשיש תועלת בהוצאה ולכן היא 'מלאכה